

ÄRENDE **Användning av svenska språket vid en tingsrätt**

KLAGOMÅL

Klaganden hänvisar i sitt till justitiekanslern 14.10.2019 riktade klagomål till en artikel i Hufvudstadsbladet 1.7.2019, där en nämndeman vid en tingsrätt kritiserar tingsrätten för att den inte bemöter svenskspråkiga personer på i språklagstiftningen förutsatt sett.

Nämndemannen hade tillsammans med en annan svenskspråkig nämndeman besökt tingsrätten för att svära domareden och då fått höra att eden svärs på finska med motiveringen att man ”kommer snabbare vidare i processen”.

Den andra nämndemannen hade berättat att hen en gång vid tingsrätten hade tvingats vittna på finska ”för att det fanns en person i rummet som inte kunde svenska”. Enligt insändaren sänder tingsrätten inte heller ”information och anmälningsblanketter” på svenska.

Klaganden anser att det är viktigt att tingsrätten utåt visar att verksamheten är tvåspråkig för att bibehålla förtroendet hos den svenskspråkiga befolkningen.

UTREDNING

Lagmannen vid tingsrätten har gett en utredning 18.2.2020. Han berättar att tingsrätten internt utrett händelsen redan i anledning av den i Hufvudstadsbladet publicerade insändaren. Lagmannen konstaterar att tingsrätten är en tvåspråkig myndighet med finska som majoritetsspråk och att de språkliga krav som ställs på en myndighet och en tjänsteman inom domstolsväsendet är högre än inom andra sektorer.

Lagmannen medger att ”rutinerna kring avgivande av domarförsäkran inte fungerat som de ska på grund av flera personalombyten under en kort tid”. Angående kunskaperna i svenska vid tingsrätten konstaterar lagmannen att ”det finns allvarliga utmaningar i rekryteringen av kanslipersonalen särskilt”.

Vidare berättar lagmannen att justitieministeriet ordnade utbildning för de nya nämndemännen år 2017 ”i huvudsak på finska, men även på svenska”. Blanketterna för uppgivande av personuppgifter, ansökan om olika ersättningar, anmälan om bindningar och broschyrer om tingsrätten är upprättade på de båda inhemska

språken och de svenska versionerna ”ges till den som framför att hans eller hennes modersmål är svenska”. Det interna arbetsspråket inom tingsrätten är finska.

Enligt lagmannen följs språklagstiftningen både vid brottmåls- och tvistemålsrättegångar samt vid ansökningsärenden, men problemet är att personalen inte alltid är medveten om att en person är svenskspråkig, vilket i ett enskilt fall kan ha lett till att man inte förberett sig för tolkning.

Sammanfattningsvis beklagar lagmannen det inträffade och uppger att tingsrätten i framtiden kommer att fästa större uppmärksamhet vid förverkligande av de språkliga rättigheterna vid introduktionen av nya nämndemän.

AVGÖRANDE

Bedömning

Enligt 17 § i Finlands grundlag är Finlands nationalspråk finska och svenska. Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk skall tryggas genom lag. Det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

Bestämmelser om de språkliga rättigheterna finns i språklagen. Enligt språklagens 35 § 1 mom. ska det allmänna i enlighet med grundlagen tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings samhälleliga behov enligt lika grunder, och enligt paragrafens 3 mom. ska myndigheterna i sin verksamhet främja användningen av båda nationalspråken.

Enligt språklagens 23 § 2 mom. ska en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten ska både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken.

Enligt språklagens 14 § används i brottmål i tvåspråkiga domstolar svarandens språk som handläggningsspråk. Om svarandena har olika språk eller om svarandens språk varken är finska eller svenska, bestämmer domstolen om handläggningsspråket med beaktande av parternas rätt och fördel. Kan språkvalet inte träffas på den grunden, används majoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt.

Enligt språklagens 15 § används i tvistemål i tvåspråkiga tingsrätter parternas språk som handläggningsspråk. Har parterna olika språk och kommer de inte överens om vilket som skall användas, bestämmer domstolen språket med beaktande av parternas rätt och fördel. Om avgörandet inte kan träffas på den grunden, används majoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt.

Enligt språklagens 16 § tillämpas bestämmelserna i 15 § tillämpas också på ansökningsärenden och på handläggningen i tingsrätterna av andra ärenden än brott- och tvistemål.

I språklagens 18 § bestäms om rätt till tolkning. Har någon enligt lag rätt att använda sitt eget språk och är myndighetens språk eller handläggningsspråket ett annat, skall myndigheten ordna avgiftsfri tolkning, om den inte själv sköter tolkningen. En part som i ett ärende som avses i 15 och 16 § önskar tolkning skall själv på egen bekostnad skaffa tolk, om inte domstolen med beaktande av ärendets art beslutar något annat.

Enligt språklagens 26 § använder statliga myndigheter som sitt arbetspråk majoritetsspråket i ämbetsdistriktet, om det inte är mer ändamålsenligt att använda det andra nationalspråket eller båda språken eller av särskilda skäl ett främmande språk. Arbetspråket vid en språkavdelning som inrättats vid en tvåspråkig domstol är dock minoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt.

Slutsatser och åtgärder

Lagmannen vid tingsrätten har medgett att tingsrätten inte i alla avseenden har lyckats följa språklagstiftningens krav åtminstone när det gäller bemötandet av svenskspråkiga nämndemän och i viss

mån även i övrigt. Med beaktande av vad lagmannen i sin utredning uppgett anser jag det tillräckligt att fästa hans och tingsrättens uppmärksamhet på iakttagande av språklagstiftningen i tingsrättens verksamhet.

I nämnda avsikt sänder jag mitt beslut för kännedom till lagmannen vid tingsrätten.

Lagmannens utredning sänds till svaranden som bilaga till detta beslut.

Denna handling har undertecknats elektroniskt.

Biträdande justitiekansler

Mikko Puumalainen

Äldre justitiekanslerssekreterare

Tom Smeds